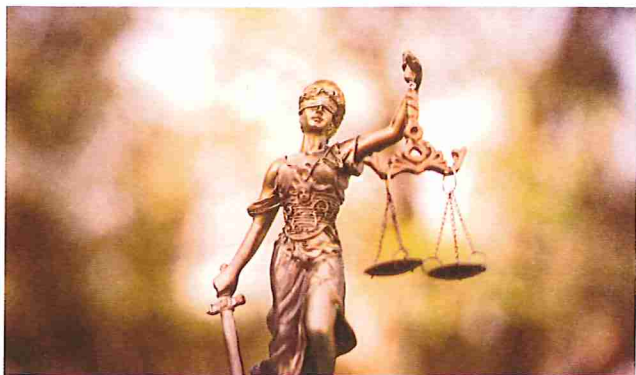

MOEDERSCHAP, VADERSCHAP EN DE SCHADEBEREKENING

HET IS EEN FEIT DAT VROUWEN TIJDENS HUN WERKZAME LEVEN GEDURENDE PERIODES NIET OF MINDER WERKEN VANWEGE MOEDERSCHAP, MET GEVOLGEN VOOR INKOMEN EN CARRIÈRE. NEGEER JE DAT FEIT BIJ DE SCHADEBEREKENING, DAN CREËER JE BINNEN HET AANSPRAKELIJKHEIDSRICHT EEN VERGOEDINGSPLICHT VOOR SCHADE DIE GEEN SCHADE IS. EEN GROEP VROUWEN ONTVANGT EEN VERGOEDING VOOR GEDERFD INKOMEN, TERWIJL DAT INKOMEN, ZONDER AANSPRAKELIJKHEID SCHEPPENDE GEBEURTENIS, EVENZEER GEDERFD ZOU ZIJN. DAT IS EEN VORM VAN OVERCOMPENSATIE.

S tel, iemand overkomt een verkeersongeval met letsel tot gevolg, waarvoor een ander aansprakelijk is. Dan wordt de schade van de gekwetste berekend door de werkelijke situatie waarin deze persoon zich bevindt (dus: met ongeval), te vergelijken met de hypothetische situatie waarin de betreffende persoon zou hebben verkeerd zonder ongeval. Het verschil tussen de beide situaties, uitgedrukt in geld, is de vergoedbare schade. Omdat niemand weet hoe het leven (van een ander) loopt c.q. zou zijn gelopen, is dit een tamelijk ingewikkelde exercitie. Zeker naarmate de gekwetste jonger is. Kan er (dan) eigenlijk wel iets zinnigs worden gezegd over wat de toekomst iemand gebracht zou hebben? De oplossing die hiervoor in de praktijk is gevonden, is dat aansluiting wordt gezocht bij statistieken.

CASUS

Dat deed ook de Rechtbank Den Haag in een uitspraak op 23 juli 2013. In deze zaak was een 10-jarig meisje een verkeersongeval overkomen, met ernstig letsel tot gevolg. Zij zou nooit meer kunnen werken en dus moest haar verlies van arbeidsvermogen worden berekend. De rechtbank nam op basis van de statistieken onder meer aan dat het meisje, eenmaal vrouw geworden, kinderen zou hebben gekregen en om die reden minder zou zijn gaan werken. Volgens de rechtbank diende dat in de schadeberekening te worden verdisconteerd. En zo hebben vele rechters in de afgelopen jaren geoordeeld.

EEN ANDERE WIND

Op 19 augustus 2014 heeft het College voor de Rechten van de Mens deze wijze van schadeberekening veroordeeld. Het verdisconteren van een verminderde arbeidsparticipatie als gevolg van (verondersteld) moederschap in de schadeberekening, wordt door het College aange-merkt als 'direct onderscheid op grond van geslacht', wat verboden is op grond van de gelijke behandelingswetgeving. Het College 'doet een dringend beroep op verzekeraars om voor mannen en vrouwen gelijke uitgangspunten te hanteren bij het vaststellen van schadebedragen'.

Bezien vanuit de gelijke behandelingswetgeving, vind ik deze uitspraak logisch. Direct onderscheid op grond van geslacht is wettelijk verboden. Van direct

onderscheid is sprake wanneer een persoon op grond van geslacht op een andere wijze wordt behandeld dan een ander in een vergelijkbare situatie. Direct onderscheid is ook (en dat mis ik in de uitspraak van het College): onderscheid op grond van zwangerschap, bevalling en moederschap. Vergoedt men aan vrouwen minder schade dan aan mannen enkel vanwege (verondersteld) moederschap, dan levert dat dus inderdaad – zo zou ik menen – direct onderscheid op, wat niet is toegestaan.

CONSEQUENTIES

Wat zijn nu de consequenties van het oordeel van het College? In de zaak van het 10-jarige meisje was op grond van de statistieken een aantal arbeidsjaren (deels) buiten de schadeberekening gehouden, op grond van (verondersteld) moederschap. Wat de uitspraak van het College leert, is dat dit niet mag. Dat roept de vraag op hoe je bijvoorbeeld om moet gaan met carrièreperspectieven. Van vrouwen die kinderen krijgen en om die reden (tijdelijk) minder gaan werken, is (ook) het carrièreverloop nogal eens anders dan van mannen. Mijs inziens is de consequentie van het oordeel van het College dat ook hiermee geen rekening mag worden gehouden bij de schadeberekening.

Welke hypothetische situatie moet dan wél tot uitgangspunt worden genomen? Volgens mij is dit: de hypothetische situatie, onder meer gebaseerd op statistieken, maar geabstraheerd van al hetgeen het (veronderstelde) moederschap in een leven van een vrouw tot gevolg heeft. Je kunt je afvragen of dit abstraheren past binnen ons aansprakelijkheidsrecht. Uitgaande van de statistieken, is het nu eenmaal een feit dat – in het algemeen – vrouwen tijdens hun loopbaan gedurende periodes niet of minder werken vanwege moederschap, met gevolgen voor inkomen en carrière. Abstraheert men hiervan bij de schadeberekening, dan betekent dat, op macroniveau, dat er binnen het aansprakelijkheidsrecht een vergoedingsplicht wordt gecreëerd voor schade die geen schade is. Een groep vrouwen ontvangt een vergoeding voor gederfd inkomen, terwijl dat inkomen, zonder aansprakelijkheid scheppende gebeurtenis, evenzeer gederfd zou zijn. Dat is een vorm van overcompensatie.

Kan deze overcompensatie (op macroniveau) worden tegengegaan door het toepassen van soortgelijke statistieken op mannen? Ook zij kiezen er steeds vaker voor om tijdelijk minder te werken om meer tijd met hun kinderen te besteden. Gesteld zou kunnen worden dat, wanneer de statistieken zowel op mannen als vrouwen worden toegepast, sprake is van gelijke situaties.

IS OVERCOMPENSATIE TEGEN TE GAAN DOOR DE STATISTIEKEN OOK OP MANNEN TOE TE PASSEN?

Mogen de financiële consequenties van het minder werken als gevolg van het krijgen van kinderen dan wél worden meegenomen in de schadeberekening, mits dat dus zowel bij mannen als vrouwen gebeurt? Of ligt dit genuanceerder, omdat vrouwen doorgaans langer dan mannen niet werken door het krijgen van kinderen? Verdisconteer je bij vrouwen een langere periode en bij mannen een kortere, dan leidt dat alsnog tot een financiële benadeling van vrouwen. Volgens mij zou in deze (hypothetische) situatie hooguit de kortere periode zowel bij mannen als vrouwen in de schadeberekening kunnen worden meegenomen. De overcompensatie is daarmee dan dus niet van de baan, maar wel geringer.

Wellicht roept dit de vraag op of het überhaupt redelijk is om de aan een individu te vergoeden schade (mede) te laten hangen van statistieken. Het toepassen van statistieken kan voor het individu nadelig uitpakken, terwijl hij ook al benadeeld is door de aansprakelijkheid scheppende gebeurtenis. Echter, daar gelaten dat statistieken voor het individu ook gunstig kunnen uitpakken, ben je zonder statistieken aangewezen op de stellingen (uit de omgeving) van de gekwetste zelf. En ik waag te betwijfelen of dat een objectief beeld geeft.

De uitspraak van het College voor de Rechten van de Mens biedt stof tot nadenken. Ik signaleer dat de uitspraak consequenties heeft die lastig te rijmen zijn met ons aansprakelijkheidsrecht. Dat aansprakelijkheidsrecht is echter in beweging. Wie weet wat de toekomst ons brengen zal...